

Presentació

Després que l'any passat dedicàssem el número 3 de la nostra revista a l'efemèride vicentina, aquest any —tot i la circumstància de la Covid-19 que ha vingut a trencar la nostra realitat quotidiana—, la nostra publicació no podia ni volia restar *adormida* i esperant temps millors, sinó que necessitava fer-se present enmig del caos que ha generat la pandèmia, per a sumar-se, així, a tot aquells que, malgrat les inclemències estructurals, han continuat esforçant-se i donant el bo i millor del seu treball, amb la intenció de combatre l'adversitat. Al món de la cultura —i més concretament al de la filologia valenciana—, volem unir aquest treball que ara arriba a rams de beneir.

El present volum l'hem volgut dedicar —era una decisió anterior a la presència del coronavirus— a l'esforç, també, d'un col·lectiu gens nombrós però que, en els anys més difícils de la nostra història recent —aquells que inclourien l'agitada Segona República, la Guerra dels Tres Anys i la llarguíssima postguerra del franquisme— va donar alguns símptomes del que podríem entendre com a literatura en femení. Sense pretensions reivindicatives evidents, sense una atenció especial per part del món de la cultura ni pel conjunt de la societat, algunes dones que portaven el *verí de les lletres* a la sang, malgrat el poc favorable ambient en què es van moure, aconseguiren fer-se presents. Són —ja ho sabem— una nòmina esquifida; però els resultats del seu treball són dignes de ser tinguts en compte a l'hora de traçar una panoràmica de la literatura del període.

Així, hem volgut que l'apartat monogràfic porte per títol *Dones i literatura. els anys difícils del segle XX*, perquè, en definitiva, no volíem ocultar

sota cap expressió més o menys poètica la realitat d'aquest aplec de treballs realitzat pels especialistes. Les *dones*, la *literatura*, i la *dificultat* amb què es van haver d'enfrontar, provinents d'un món també repressor i tot esperant uns temps millors que ja es van materialitzar, en part, amb l'adveniment de la democràcia a l'estat espanyol.

El conjunt de textos que aportem comença amb el de Maria Lacueva Lorenz, de la Universitat de Paris 8, que, amb «*No em silencieu!*: La literatura catalana d'autora sota el franquisme», ens ofereix una aproximació sistematitzada al conjunt de les escriptores que van nàixer abans de la Guerra Civil, però que van escriure tota o part de la seua obra sota el franquisme. El treball aprofita per a ubicar les nostres escriptores en el conjunt de la producció escrita de les terres on es parla la nostra llengua, s'observen les circumstàncies específiques de les escriptores valencianes com Anna Rebeca Mezquita Almer, Maria Ibars i Ibars, Matilde Llòria, Beatriu Civera, Sofia Salvador, Maria Beneyto i Cuñat, Carmelina Sánchez-Cutillas i Maria Mulet; i, finalment, es comentarà la seua obra, tant la publicada com aquella que ha restat inèdita, per tal de ponderar quin ha estat el seu impacte fins als nostres dies.

En segon lloc, l'investigador Carles Mulet Grimalt ens fa veure, amb el seu treball que porta per títol «Escriure des del ventre. Una panoràmica dels estudis sobre Maria Ibars», el cas concret d'una de les autores del moment que més atenció ha rebut per part de la crítica i com, malgrat això, encara resten llacunes que cal treballar, si volem tenir un coneixement més complet de la literatura generada per aquella autora emblemàtica.

El tercer treball del monogràfic és obra del catedràtic de la Universitat de València Josep Ballester i s'intitula «Maria Beneyto: la creació literària de la dona múltiple i diversa al llarg del temps». En aquest article Ballester ens fa veure com Maria Beneyto és una de les autores fonamentals de la literatura valenciana de postguerra, i amb una trajectòria dilatada, tant en l'àmbit narratiu com en el poètic. L'autor fa una anàlisi de la seua obra, que ens dibuixa, entre altres aspectes, una radiografia del signe femení contemplat des de la diversitat i el compromís, en què Beneyto se'ns mostra com una creadora que reivindicava una identitat marcada per la diferència.

El quart treball, «Pilar Monzó de la Roca, dona sainetera», l'autor del qual és Robert March, de la Universitat de València, s'ocupa d'una dona molt menys coneguda i antecessora de les altres —almenys per cronologia—. En aquest article, March realitza un recorregut per la figura d'una desconeguda sainetera dels anys trenta del segle passat, de qui s'ha aconseguit trobar, fins ara, ben poca documentació. Tanmateix, es comenten dues de les seues obres estrenades el 1930, *La falta de Marieta* i *Visanteta*, en les quals s'observa la voluntat de l'autora de remarcar la presència dels personatges femenins.

Finalment, Encarna Villafranca, també de la Universitat de València, amb «Maria Mulet, escriptora i docent (1911-1982)» s'acosta a la figura d'una de les dones que es va avançar a la seua època, en especial pel que fa a l'ensenyament escolar en la llengua materna. De fet, en el treball es comenta la poesia escrita per dones al llarg de la postguerra i, concretament, l'obra de Maria Mulet, que va ser una de les dones silenciades pel règim de la postguerra i que, com a mestra i escriptora, va saber molt bé aprofitar tots els recursos que havia de subministrar per a escriure i treballar. Per això, va escriure en valencià i en castellà, a més de ser creadora de lectures que volia que fossen utilitzades a l'aula, en un moment en què l'aprenentatge del valencià era del tot impensable.

En conjunt, el nostre dossier fa una ullada general a la producció literària femenina, es fixa en autores destacades i ben reconegudes a hores d'ara, però, també, s'interessa per altres que encara demanen un aprofundiment major.

Pel que fa a la part miscel·lània d'aquest número, la iniciem amb l'aportació de Jacob Mompó Navarro, de la Universitat Catòlica de València, que, amb «Falsament acusades d'adulteri. Llegendes historiogràfiques de temàtica recurrent a la *Crònica universal de 1427*», ens fa una aproximació a la llegenda de la dama acusada d'adúltera com un motiu recurrent en la historiografia medieval i, en concret, se centra en l'encara inèdita *Crònica del 1427* que recentment ell ha estudiat en la seua tesi doctoral.

El segon article, del professor de la Universitat de València, Adrià Martí-Badia, porta per títol «L'origen, la identitat i el nom de la llengua catalana segons Constantí Llombart» i s'ocupa de fer un estudi de les idees lingüístiques de Llombart, les quals s'insereixen cronològicament en els inicis de la filologia

romànica, quan cada vegada hi havia més erudits que catalogaven i estudiaven les diferents llengües romàniques. En aquell període els nostres erudits i escriptors realitzaren afirmacions sobre l'origen, la identitat i el nom amb què calia denominar-la. A tot això va col·laborar l'escriptor valencià Constantí Llobent, i d'aquelles qüestions se n'ocupa l'article que comentem ara.

Alaitz Zalbidea Berenguer, professor de la Universitat Cardenal Herrera-CEU, ens fa una aportació sota el títol «Les memòries del pare Andreu Ivars i Cardona (*Diari 1936*). Estudi i edició», que conté les memòries de fra Andreu Ivars i Cardona, oriünd de Benissa, que ingressà en l'orde franciscà al convent de Sant Esperit (Gilet, el Camp de Morvedre) el 1900. Ivars va ser un dels fundadors de la revista *Archivo Ibero-Americano*, amb seu a Madrid, on va residir de 1920 a 1936. Ivars és, també, l'autor de nombrosos articles històrics i culturals relacionats amb la cultura valenciana i de més enllà i va ser un dels qui més investigacions va dedicar a Francesc Eiximenis, el conegut franciscà gironí del segle XIV. El dietari es conserva al convent dels Àngels, que pertany a l'orde dels franciscans, al barri de Russafa, a València, i ara, amb aquesta edició de Zalbidea, arribarà a cercles més amplis, interessats en la literatura memorialística i, encara, en la situació política dels anys convulsos de la guerra del 1936-1939.

Per últim, amb el títol «Jacob, la inspiració», és obra de Joan Requesens i Piquer, membre corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, i fa una anàlisi d'un poema de Joan Vinyoli, que a hores d'ara ha esdevingut un referent entre els poetes contemporanis en la nostra llengua i ha suscitat l'interés de molts investigadors i literats.

No podem acabar aquestes ratlles de presentació sense agrair als qui han fet possible el número, i especialment en uns temps un poc complicats. En primer lloc, als autors, als avaluadors i al corrector lingüístic —Víctor Xercavins— que han sabut treballar en contra del temps i de les circumstàncies adverses. També, de manera molt destacada, volem donar les gràcies a Germán Segura, d'Espirelius, que ha hagut de maquetar el volum des del confinament. A Josep Palomero, el nostre escriptor entrevistat, hem d'agrar-li que acceptàs de col·laborar, en un moment en què les entrevistes s'han hagut de fer via correu electrònic. També agraiem a DissenyIntens, i a David Serra Marqués que ha

elaborat i ens ha cedit la reproducció de les imatges de la coberta i de la resta del número. I a Víctor Ballester, el seu treball en proporcionar-nos les il·lustracions de l'entrevista. Finalment, hem de donar les gràcies als funcionaris de la Institució Alfons el Magnànim - Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació, per l'esforç que ha fet possible que tot funcione correctament; i, encara, a Vicent Flor, director de l'entitat, i al seu subdirector, Josep Enric Estrela, que amb tant d'interés han procurat que aquest número avançàs sense cap entrebanc. Sense tots ells i sense el suport de la Diputació de València, un volum com aquest no hauria estat possible i d'ací a cent anys ningú no sabria quines coses hem fet, en aquest temps un tant apocalíptic.

VICENT JOSEP ESCARTÍ
Director de la *RVF*